

Odnos čovjeka i prirode

Zidarić, Sara

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:173447>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti
Diplomski sveučilišni studij slikarstva

DIPLOMSKI RAD

Odnos čovjeka i prirode

Student: Sara Zidarić

Mentor: red. prof. art. Zoltan Novak

Komentor: v. as. dr.sc. Enes Quien, prof.

Zagreb, rujan 2018.

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. SADRŽAJ.....	7
3. POVIJESNI DIO POVEZAN S RADOVIMA.....	13
4. ANALIZA RADA.....	17
5. ZAKLJUČAK.....	20
6. LITERATURA.....	21
7. FOTOGRAFIJE RADOVA.....	24

UVOD

U pismenom dijelu diplomskog seminara tematiziram, propitujem i obrazlažem osnovnu ideju praktičnog dijela svog diplomskog rada koji se sastoji od 3 slike, nastale kroz 2017./2018. na diplomskoj godini slikarstva.

Za početak želim istaknuti neka iskustva koja su uvelike imala utjecaj na moj rad na diplomskoj godini. Ima više glavnih motiva koji su utjecali na nastanak rada. Intrigira me Viktorijanska sljubljenost povijesti i prirode, rastom spiritualizma¹ i okultnih znanosti² koje cvjetaju u to vrijeme. Taj interes za prirodu imao je izniman utjecaj na tadašnje slikarstvo, pogotovo na *Prerafaelite* i njihove radove.

Drugi bitan utjecaj proizašao je za vrijeme mog posjeta Norveškoj prije dvije godine. Norveška je čudesna Zemlja koja je u gotovo svim svojim segmentima okrenuta prirodi i sve što tamo obitava djeluje maksimalno u skladu s prirodom. Priroda je tamo gotovo pluralističkog izgleda. Čovjek kroz potrebu svog opstojanja na planeti Zemlji maksimalno iskorištava prirodne resurse ne samo radi svog opstanka već sve više radi obijesti i pohlepe. To me navelo na razmišljanje i komparaciju odnosa čovjeka prema prirodi ne samo općenito već u kontekstu zemalja koje civilizacijski imaju poseban pijetet i odnos prema prirodi. Norveška je upravo takva zemlja a tamo me ponajviše inspirirao park Viegeland u Oslu.

Retrogradno gledajući mogu se naći poveznice motiva na nižim godinama studija i motiva mog diplomskog rada. Možda nema poveznice u temama ali motivi su itekako povezani s elementom prirode.

¹ Spiritualizam je religijski pokret utemeljen na uvjerenju da duhovi mrtvih postoje i imaju sposobnost i sklonost komunikacije sa živima.

² Okultne znanosti se tumače kao skriveno znanje nedostupno većini, dostupno samo pojedincima koji istražuju duhovnu stvarnost koja se nalazi van dosega osjetilnog opažanja.

Na posljednje dvije godine bavila sam se manirističkom temom regresije³ u neka povijesna vremena pod vodstvom mentora profesora Zoltana Novaka i komentora profesora Enesa Quiena. Kroz seriju autoportreta parafrazirala sam djela poznatih slikarskih majstora na pomalo groteskni način⁴. Tražila sam u tom zrcaljenju i otklon ali i smisao.

Na taj način mogla sam se i referirati na značajne umjetnike i njihova poznata djela a istovremeno groteskno ih citirajući stvorila sam vlastiti slikarski kôd ne kopirajući doslovno autentično djelo.

Povratkom u razna vremenska razdoblja može se reći, metaforički dakako, da sam se željela teleportirati u drugu sferu života, meni nepoznatu, ali tajanstvenu i privlačnu. Djela koja sam odabrala za to transformacijsko putovanje kroz vrijeme i stilove bila su značajna djela europskog slikarstva.

Ofelija po J.E. Millaisu, ulje na platnu,

Ljuljačka po Jeanu - Honoréu Fragonardu,

³ Regresija, Vraćanje, povlačenje, uzmak, nazadovanje.

⁴ Groteska, umjetnički, osobito književni oblik kojemu se komično djelovanje temelji na fantastičnoj i izobličenoj predodžbi stvarnosti.

Moglo bi se reći da raniji radovi na indirektan način imaju poveznice s diplomskim radom. Na slikama se vidi prirodni ambijent koji je također bio jedan od glavnih motiva slikarima grupe *Prerafaelita*⁵.

Jedan od bitnih motiva za prvu sliku je bio Prerafaelit John Everett Millais i njegova slika "Ofelijina smrt". Istaknula bi i referiranje na slikara rokoka Jeana - Honoréa Fragonarda i njegovu sliku "Ljuljačka".

Uz gore navedene slikare ima još primjera koji kroz svoje radove vežu prirodu, mitologiju i povijest. Za vrijeme rokoka ideali estetike kreću se više ljudskim dimenzijama, kultivirana ljepota koja djeluje kao interpretacija šarma, senzualnosti života i aluzije na sretan seoski život.

Dok u 19. stoljeću vladaju motivi temeljeni na srednjovjekovnoj literaturi, te doslovnom presliku prirode onakve kakva zbilja jest.

Za sva povijesna razdoblja u kojima su nastale poznate slike bio je veoma važan odnos čovjeka i prirode. U svakoj povijesnoj etapi, gore navedenoj, čovjek je imao veliku potrebu za bježanjem od monotonije svakodnevnog života. U tom bijegu priroda je imala veliki utjecaj, bilo za različite aktivnosti, odmor pa čak i rad.

Motivi temeljeni na povijesti i mitologiji kao i poigravanje raznim smjerovima u slikarstvu vodili su ka figurativnom rukopisu⁶. Kroz radove nastale na prethodnim godinama može se vidjeti kako na većini slika prevladava zelena boja koja je dualistička boja. Zelena boja je boja prirode, života, rasta, plodnosti, vegetacije, ljubavi, a u drugu ruku može značiti zavist i zlo. Spoj mitološkog motiva kao subjekta i zelene boje kao objekta pečati i praktični dio mog diplomskog rada.

⁵ **Bratstvo prerafaelita**, čiji su se najraniji radovi prepoznavali po tajanstvenim inicijalima PRB, bilo je udruženje slikara osnovano 1848. U Londonu. Njegovi članovi bili su Dante Gabriel Rossetti, John Everett Millais, William Holman Hunt, Edward Burne-Jones i Walter Crane.

⁶ Figurativna umjetnost. Figurativna umjetnost, slikarstvo i skulptura utemeljeni su na likovnim kompozicijama čiji je osnovni element figura kao prikaz ili znak predmeta, ljudskog ili životinjskog tijela. Kao varijanta termina figurativna umjetnost koristi se termin predmetna umjetnost.

SADRŽAJ

Glavna tematika kojom se bavi moj diplomski rad je mitologija. Kroz nju otkrivamo problem sudbine; odnos između čovjeka i božanskog, između čovječanstva i bogova; kreaciju svijeta i podrijetlo društva; te posljednje ali ne najmanje važno, prirodu univerzuma. Mitovi⁷ otkrivaju novo i staro; nasilje čovjeka, misterij smrti, ciklus plodnosti ljudi i životinja, rast biljaka, te cijeli problem ljudske opstojnosti. Nikad zastarjela tema umjetnicima svih povijesnih razdoblja, mitologija postaje veliki pokretač imaginacije svim granama umjetnosti.

Svaki se mit pojavljuje kao autoritativan, bez obzira koliko pripovijedani događaji variraju u suprotnosti s prirodnim zakonima ili običnim iskustvom čovjeka. Na mene je mitologija utjecala tijekom cijeloga života, bilo zbog svojih maštovitih odgovora na svako pitanje postavljano u vezi prirode ili pak mitološko zbog načina poimanja ljudske sudbine. U svojim radovima prikazujem osobni groteskno fantastični svijet temeljen na mitološkim pričama o ljudskom odnosu s prirodom. Kroz vlastite vizije i uzore iz pisanih izvora došla sam do ideje za stvaranjem, odnosno poigravanjem, začudnim svijetom prirode s fantastičnim elementima. Mitologijom o postanku ljudi na ovome svijetu prikazanu na razne načine - bilo izdizanjem prašine s tla kao u biblijskoj *Knjizi Postanka*, miješanjem krvi i gline u babilonskom mitu, ili u grčkoj mitologiji gdje je čovjek stvoren od vode i gline - ja prikazujem postanak ljudi na svoj groteskan način. Antologijska priča o Rajskom vrtu smatrana je arhetipom savršenstva gdje je rajski vrt - vrt vječnosti, početka i kraja vremena. Kao takav uvijek je bio simbol ljudske sreće. Sastojao se od svega što tvore mitologije o ljudskoj sudbini.

Rajski vrt simbolizira mjesto ljubavi, mjesto sreće i zavođenja gdje vlada savršena harmonija između prirode i čovjeka. Ljudska potraga za rajskim vrtom postaje sve veća te vodi čovjeka natrag u prirodu. U većini mitova vidi se ljudska potreba za povratak u rajsko stanje.

⁷ **Mit** predstavlja priče nastale u raznim kulturnim područjima širom svijeta koje govore o porijeklu i nastanku čovjeka, naroda, i drugih živih bića, te bogova i heroja kulture, kao i nastanka civilizacije i cjelokupnog svemira..

Dakle kroz raznovrsne priče, mitove i legende⁸ možemo lakše shvatiti svijet koji nas okružuje. Ne samo da nam mitovi služe lakšem razumijevanju svijeta oko nas i kako su funkcionirale prijašnje civilizacije, nego služe i kao najraniji eksperimenti metaforom i jezikom. Tim metaforama i idiomima se služimo dan danas, tako da dokazujemo da nikad neće ostariti, već da žive kroz jezik kojim se služimo. Ne samo da mitovi utječu na jezik već i na naše kreativne poslove, te kroz generacije rekreiramo mitove na nove načine. Zato će spoj staroga i novog imati dubok utjecaj na moj dalji rad. Isto se također očituje i u nekim drugim, ranijim radovima koji imaju poveznicu s mojim diplomskim radom. U tim radovima možda ne postoji doslovna poveznica s radom, ali postoje razni slični motivi i elementi. Ipak, najbitnije od svega je moderiranje osnovne ideje reinterpetirane na vlastiti, autentičan način.

John William Waterhouse: *Buđenje Adonisa*, 1899.

Dakle, kroz različite uzore reinterpetiranih mitova uzimam meni najzanimljivije dijelove i svojim slikarskim rukopisom ih komentiram. Na svim izdvojenim slikama nalaze se veoma bitni elementi koji povezuju čovjeka s prirodom, od mitova o prirodi, elemenata prirode te do samih duhova i bogova prirode.

⁸ **Legenda** (lat. ono što se ima pročitati, štivo) u srednjem vijeku, pobožno štivo, najčešće životopis nekog sveca, koji se čitao u crkvi ili samostanskoj blagovaonici za vrijeme jela. Kao književna vrsta legenda je pripovijest u prozi ili stihovima, u kojoj je jezgra povijesno - biografskih podataka (ili elemenata s historijskom namjenom), isprepletena fantastičnim (basnoslovnim, natprirodnim, pustolovnim) pojedinostima.

Povijesni dio povezan s radom

Za sve motive koje ću navesti u donjem dijelu teksta, smatram važnim elementima vezanim uz temu odnosa čovjeka i prirode. Ta tri motiva koja tvore triptih moguće je pronaći u mnogim literaturama, slikama, kipovima, itd. Ti elementi prirode sastavni su dio svijeta u kojem živimo i kroz njih tražimo razne odgovore o samom postojanju svijeta i čovjeka.

VRT

Za početak vrijedi spomenuti mit o vrtu, odnosno mit o nastanku rajskoga vrta. Vrt je simboličko mjesto gdje se priroda i ljudska domišljatost udružuju zajedno; to je mjesto ljepote, prirodnog luksuza, ali isto tako reda, simetrije i vještih pravila. Mjesto gomile, beskonačnog mnoštva živih stvari. Vrt djeluje kao ogledalo, komentator i mikrokozmos⁹. On odražava i reflektira red te demonstrira ravnotežu koji isto tako obitavaju u čovjeku, obilje života i osjećaja koji zahtijevaju disciplinu.

Gustav Vigeland: *Čovjek pod napadom Genii duhova*, Frogner park u Oslu

⁹ mikrokozmos (grč.), "mali kozmos", odnosno čovjek u njegovu odnosu prema makrokozmosu, svemiru, "velikom svijetu". Misao da se čovjek može shvatiti samo kroz kozmos i obratno javlja se od antike, a izražava je i Leibnitzov nauk o "monadama". Predodžba suglasja mikrokozmosa s makrokozmosom prisutna je osobito u istočnjačkim religijama te u hermetičkim i astrološkim sustavima drevnih kultura.

U vrtovima *Frogner parka* u Oslu fascinirale su me skulpture ljudi, smještene u krajoliku, podsjećajući da je svaka mitologija u suštini odraz ljudskog karaktera.

Kakva je ljudska sudbina u ovome današnjem svijetu, te funkcija čovjeka u društvu kao zajednici jedno je od mnogih pitanja kojima se bavi veliki norveški kipar Gustav Viegeland. Brončane, željezne i kamene skulpture smještene u prirodnom okruženju imaju varijaciju poza, od pastoralnog do nadrealističnog, one istražuju ljudsku formu, formu života. Naprosto zovu na razmišljanje. Autor kao da je htio upozoriti na vječnu povezanost i ovisnost čovjeka i prirode.

Ideja vrta mogla bi se povezati direktno s teutonskom¹⁰ imaginacijom od kraja “-yard” ili “-jard” ili pak “-gard” koje je ime mitoloških mjesta Asgard¹¹, Utgard¹² i Midgard¹³, mjesto bogova, divova i ljudi.

Hieronimus Bosch: *Vrt naslade*, Prado, Madrid oko 1500.

Kao arhetip savršenstva, rajski vrt je vrt vječnosti, početka i kraja vremena. Uvijek je bio simbol ljudske sreće.

¹⁰ Teutonci su bili spomenuti kao germansko pleme spominjano od strane grčkih i rimskih autora, posebice Strabona i Marcusa Velleiusa Paterculusa i obično u uskoj vezi s Cimbrima, čiji je etnička pripadnost predmet spora između Gala i Germana.

¹¹ U nordijskoj religiji, Asgard (Staronorveški: *Ásgarðr*).

¹² U nordijskoj religiji, Utgard je bila utvrda.

¹³ Midgard je u staroj nordijskoj mitologiji bio ekvivalent zemlji.

Na Boschovom triptihu *Vrt naslade* npr. možemo vidjeti scene prikazane kronološkim redom s lijeva na desno predstavljajući rajski vrt, vrt naslade i pakao. Bog na svoju sliku stvara čovjeka, a Adam i Eva predstavljaju njegov trofej na prvoj slici. U nastavku možemo primijetiti da se nastavlja nadrealni rajski vrt. Tamo vladaju grijesi čovječanstva, bludništvo i požuda, i na završnoj slici svi ljudski grijesi vode do pakla. Bosch u svojem radu prikazuje ljudsko prokletstvo, koja je bila suštinski komična prolaznost ljudskog života.

Vrtovi Bomarzo blizu Rima, sa svojim *Sacro Bosco*, ili “svetom šumom”, elaborirani su za grofa Vicina Orsinija oko 1560. godine. Bomarzo je čista refleksija čežnje za stvaranjem vrta koji prikazuje grofovo unutarnje stanje. Moguća je interpretacija parka, gdje se nacrtani plan smatra filozofijskom alegorijom¹⁴, izražavajući važne pojmove za grofa kao što su život, smrt i zagrobni život. U šumi Bomarzo nalaze se skulpture mitološkog sadržaja, ponajviše iz grčke i rimske mitologije.

Orcus-Parco Dei Mostri di Bomarzo, oko 1547.

“ U Svetoj šumi u Bomarzu zbivanja nalikuju onima sa Chagallovih slika, no pretpostavke su drugačije: kneževi i dendiji što ih je svijet zamorio mogli su ovdje naći intelektualnu i estetičku Arkadiju strave, stimulans za težnju irealnom, novu, umjetnu prirodu unutar i iznad krajolika koji je samo priroda, ozbiljenje jedne ideje prirode u kojoj su ljepota i užas izmiješani.”¹⁵

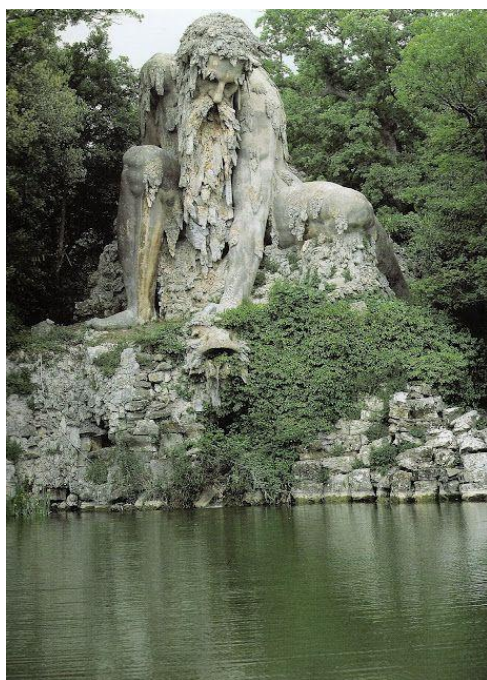
¹⁴ **Alegorija** (grč: drugo govoriti) je način prenesenog izražavanja u kojemu se metaforičko ili preneseno značenje ostvaruje u cijeloj slici ili cijeloj radnji; katkada i u cijeloj pjesmi.

¹⁵ Gustav Rene Hocke, *Svijet kao labirint*, "August Cesarec", Zagreb, 1991., str. 102.

Vrt je naveden kao savršeni primjer izmiješane mitologije i ljudske sudbine prožete u prirodi. Smatram ga kao jednim od boljih manirističkih primjera gdje je izmiješana većina elemenata koje čine idejnu poveznicu s triptihom.

Planine

Planine se mogu smatrati jednom od mnogih manifestacija zemlje, velika majka iz koje je sve rođeno, isto kao i znak bliskosti s Bogom. One su u romantizmu prikazane veoma mistično, kao mjesto fantastike¹⁶ i nepoznatog. Jedna od tradicionalnih slika planine je ona planine Parnas, mistični dom Apolona i muza. U nordijskoj mitologiji formacije planina koje tvore krajolik nastale su od palih bogova. Bogovi nisu imali određeni fizički izgled, bili su u sinergiji s prirodom i djelovali s njom.

Giambologna, *Apeninski div* oko 1580., Firenca. Park Villa di Pratolino.

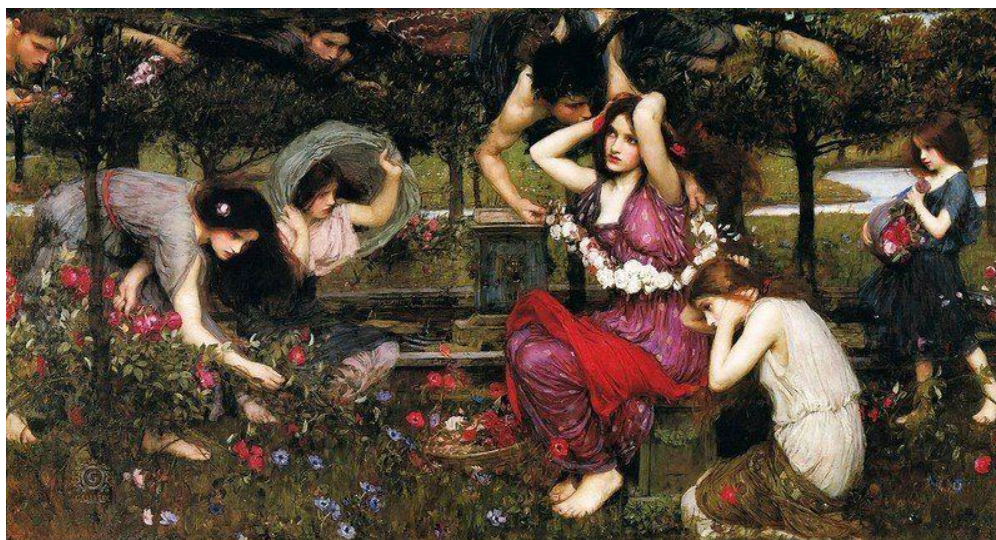
¹⁶ Fantastika, oblik umjetničkog izražavanja u prvom redu književnosti i slikarstva, za kojeg su značajni elementi natprirodnog i izmišljenog. Ovim postupcima stvara se dojam začudnosti i očaranja kod čitatelja i gledatelja.

Apenini, ili sveta planina, reprezentiraju drugi stupanj alkemije, sublimaciju.¹⁷

Apenini su simultano antropomorfna figura¹⁸, personifikacija planine, baš kao pali bogovi koje spominjem od prije u tekstu. Figura diva u daljini nestaje, stapa se s vegetacijom koja ga okružuje. Apeninski div manirističkoga kipara Giambologne čista je personifikacija planine koja je veoma bliska mojemu vlastitome radu.

DUHOVI I BOGOVI PRIRODE

Čuda i misterij prirode objašnjeni su u mitologiji kroz postupke bogova. Zora i zalazak sunca, oluje i uzburkano more, ljeto i zima dijelovi su božanske drame. Ljudi su veoma brzo personificirali prirodu kao takvu. U svojem radu služim se jednom takvom personifikacijom prirode.

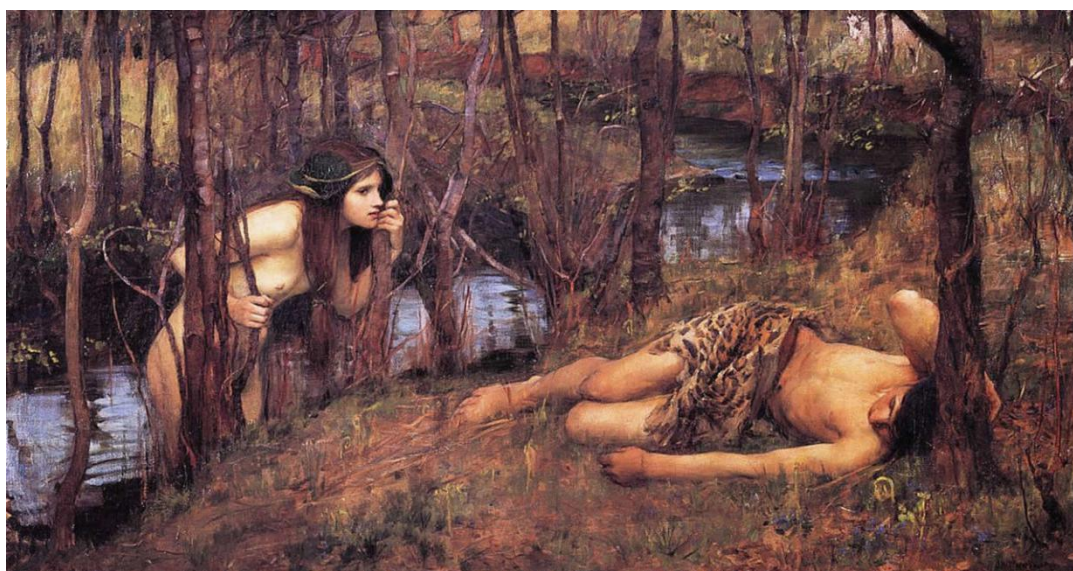
John William Waterhouse: *Zefir i Flora*, 1897.

¹⁷ Sublimacija (kasnolat. i srednjovj. lat. *sublimatio*, od lat. *sublimare*: uzvisiti, uzdignuti). U fizici, izravan prijelaz čvrste tvari u plin, bez prethodnoga prijelaza u tekućinu. U klasičnoj psihoanalizi, proces kojim se primitivni porivi libida ili motivi koje iz nekoga razloga nije moguće zadovoljiti preusmjeravaju u neke nove, naučene i društveno prihvatljive ili čak poželjne oblike ponašanja.

¹⁸Antropomorfizam je izraz kojim se opisuje davanje nekih specifično ljudskih karakteristika životinjama, biljkama, prirodnim ili neprirodnim fenomenima kao što su božanstva.

Personifikacijom sila prirode, prirodnih fenomena i prirodnih katastrofa u mitologiji dobivamo čišću sliku o bestjelesnim bogovima i duhovima koji vladaju prirodom.

Važna je upravo ta personifikacija¹⁹ koja se događa na mojim slikama. Triptih prikazuje upravo jednu takvu personifikaciju prirodnih katastrofa. Degeneracijom bića koje tvori personifikaciju katastrofe na zemlji koje djeluje kao ekvivalent palim bogovima. Takvi bogovi i dan danas tvore naše krajolike koji se smatraju njihovim posljednjim počivalištima.

John William Waterhouse: *Najada i Hil*, 1893.

Raznim mitovima upoznajemo prirodu, njezine predivne darove koje nam pruža, a koje nam isto tako može i oduzeti. Ne samo da kroz nju saznajemo o zemlji nego i o prirodi čovjeka kao takvog.

¹⁹ Personifikacija je figura u kojoj se neživim predmetima pridaju osobine živih bića. Može značiti i davanje ljudskih osobina prirodnim pojavama, stvarima, životinjama ili biljkama, ali je to značenjem bliže antropomorfizaciji.

ANALIZA TRIPTIHA

Jednu od ključnih pozicija / uloga igra div koji je naslikan kao potpuni otklon prirode. U staroj mitologiji, divovi predstavljaju destruktivne sile prirode; koje su ponekad nespretne i zlobne.²⁰ Div igra klasičnu presudnu ulogu u zamagljivanju odnosa čovjeka i prirode. Taj div ne simbolizira samo fatalnu sudbinu čovjeka nego i prirodne katastrofe koje su nastale kao prosvjed prirode u znak ljudskoga nemara. U znak protesta, ključna figura pokazuje nedostatak interesa za ljudsku sudbinu u prirodi što rezultira vidljivim emocionalnim uništenjem.

Orcus-Parco Dei Mostri di Bomarzo, oko 1547.

Detalj glave sa središnje slike diplomskog triptiha, *Odnos čovjeka i prirode*, *Krik*, 2017/2018.

²⁰ **Div** je mitološko stvorenje koje odlikuje velika snaga i veličina. U nekim mitologijama divovi su primarno bića u borbi protiv bogova. U bajkama divovi se obično prikazuju kao glupa i zla bića.

U vrtovima Bomarzo nalazi se poveznica s kamenom skulpturom koja se nalazi na gornjoj fotografiji.²¹ *Orcus*, rimski kralj podzemlja čini najznamenitiju skulpturu koja se nalazi u vrtu.

Divovska vrata formiraju prolaz kao asocijaciju na vrata pakla. Sinonim *Orcusa* iz Bomarzo vrta su vrata. *Heimskringli*²² vrata iz nordijske sage nalaze se u planinama i služe kao prolaz u drugi svijet. Iz simboličkih razloga diva postavljam u prvi plan kao glavni vidljivi simbol prirode i njezine pobune protiv ljudske nebrige. Služim se ljudskim emocijama kako bih prikazala da je ljudski svijet poput prirodnog ponekad nedužan.

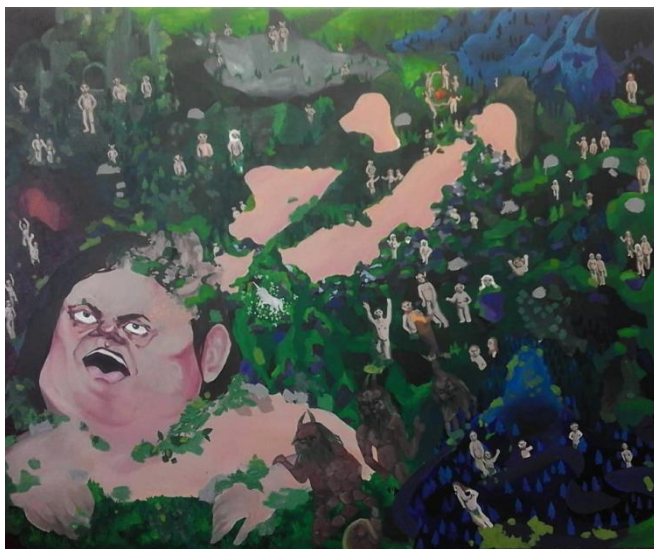
U staroj germanskoj mitologiji bogovi su porazili velikog diva *Ymira*²³ te rasprostrli njegovo tijelo preko cijele planete. Stoga su stari Norvežani dijelovima *Ymirovog* tijela oblikovali planetu po svojoj volji kako bi njome nesmetano vladali.

Na vlastiti autentičan i groteskan način prikazujem personifikacijom prirode izobličeni lik velikog diva. Takvom ironijom pokušavam dočarati fantastičnu metaforu vlastitoga izmišljenog lika na svojoj slici. Groteskni pomak u mojim radovima najčešće sugerira i privlačnost i odbojnost motiva koji obrađujem.

²¹ **Orci** su u germanskoj mitologiji masivna barbarska čovjekolika bića, zelene kože, šiljastih ušiju, crne kose, bez obrva i s dvjema kljovama. Orci su po predajama uništavali sve pred sobom i bili su vječni neprijatelji ljudi. Riječ **ork** dolazi od latinske riječi *Orcus*, imena boga Plutona, kralju podzemnog svijeta. Kasnije ukazuje i na sam podzemni svijet. Riječ se kasnije pojavila u germanskim jezicima bez svog latinskog svršetka, u poznatijoj formi "Orka".

²² *Heimskringla* je jedna od najpoznatijih saga starih Norveških kraljeva. Pisao je je Snorri Sturluson, pisana je na staronorveškom na Islandu (1178/79. – 1241.) oko 1230. godine.

²³ **Ymir** je div iz čijega je tijela prema nordijskoj mitologiji izraslo stablo *Yggdrasil*. Na tom stablu počiva čitav svemir. U počecima vremena postojali su samo mraz, led, ledeni div *Ymir* i njegova krava *Authumla*. Div *Ymir* se nazivao i Ledeni div *Ymir* jer je bio na mrzлом ledu. Strašni, snažni div *Ymir* pokušao se osloboditi stabla, ali nije uspio pa je prouzročio potres. *Ymirov* je sin *Prudgelmir*.

Središnja slika trptiha, *Krik*, 2017/2018.

Što bližem prikazu opisa starih Germana pokušavam postaviti glavni lik a prema proporciji platna na kojem se nalazi.

Vertikalnom perspektivom²⁴dobila sam na plošnome prikazivanju prostora i ljudskih figura koje su plošne te nemaju nikakav volumen. Prema hijerarhiji, likovi koji se nalaze na slici potpuno su apstrahirani naspram prirode koja ih okružuje. Na srednjoj slici prije svega se vidi kompleks, raznolik i neprestana promjenjiva mješavina različitih elemenata.

Druge dvije slike produbljuju, brežuljci i planine smanjuju tu ljudsku tragediju. Jedna od najbitnijih osobina je način na koji se prikazuje priroda na momu radu iako ona nije realistično prikazana nego više kao metafora samoj prirodi i njezinoj trenutnoj sudbini.

Degenerirana priroda koja se nalazi na sporednim slikama aludira na opustošenu zemlju koja iskušava sve koji prolaze njome.

Domena koja drži tajne prirode u kojoj čovjek mora sam naći značenje.

S obzirom na plošnost koja prevladava na slici tehnološki izbor akrila i uljanih boja pružao je mnogobrojne mogućnosti na slici. Zbog motiva

²⁴ Vertikalnom se perspektivom ono što je u stvarnosti jedno iza drugog prikazuje na površini slike jedno *iznad* drugog. Dubina se na plohi prikazuje kao vertikalno nizanje traka planova. Dosljedno tom plošnom načinu prikazivanja prostora, ni likovi se ne oblikuju kao volumen (tonskom modelacijom) već također plošno, bez sjena.

propadanja na slici, na nekim dijelovima dodani su pastozni reljefi zbog vizualnog efekta. Moj izbor materijala za izvedbu rada je u većini slučajeva uvijek isti.

Za početak korišten je akrilik kao podloga za nastavak rada uljanim bojama i terpentinskim uljem na prethodno obrađenom i napetom tkanju. Podslikavanjem platna akrilikom dobila se lako transparentna pozadina za sliku, na kojoj je uslijedila planska izrada skice.

Zbog plošnosti rada dubina se na plohi mogla veoma lako dobiti odgovarajućim varijacijama transparentnog nanosa akrila, te na volumenu pomoću sjajnog pokrivnog ulja. Za dublje i veće prikaze volumena na slici također je korištena mješavina pčelinjeg voska s uljanim bojama radi sjajnog efekta.

ZAKLJUČAK

Program rada na prethodnim godinama studija dao je široku paletu mogućnosti oko odabira tema za rad na diplomskom studiju. S obzirom na odgovarajuću slobodu koju nam studij pruža, nikad nije bio problem u odabiru teme i načina izvedbe rada. Kroz sve godine studiranja koristila sam određenu tehniku kojom bi radila svoje radove radi lakšeg izvođenja.

Koristila sam standardnu tehniku slikanja uljanim bojama na platnu. Za svaki novi rad smatram da postoji adekvatna tehnika pri izvođenju tog rada, ali mislim da sam tijekom studiranja našla najadekvatniju i trenutačno najpristupačniju tehniku za svoje radove. Smatram da je studij koji sam pohađala bio jedna vrsta svojevrsnog istraživanja koje me motiviralo i svakodnevno nadahnjivalo, uz ostale zadatke vezane za slikarski studij. Na prve dvije godine naučila sam više o crtačkim tehnikama i osnovama slikanja, prikupila sam nova, zanimljiva znanja i informacije koje su mi služile na sljedeće tri godine studiranja.

Teme koje su pratile sve godine studiranja na Akademiji likovnih umjetnosti imaju žarišne poveznice u 19. stoljeću za vrijeme vladavine kraljice Viktorije²⁵ (1837. - 1901). Ne samo da iz slikarstva 19. stoljeća crpim ideje za svoje radove već su u djelokrugu mogega interesa i literatura, glazba i razna znanstvena dostignuća toga vremena. Bratstvo *Prerafaelita* imalo je korijene u srednjovjekovnoj literaturi, narodnim legendama i mitovima, te na svoj novi način prikazivalo te tematike. Pojavom spiritualizma ljudi su sve više počeli vjerovati u duhove koji preplavljuju prirodu u starim mitovima i literaturama srednjeg vijeka.

Porastom spiritualizma, ljudi su počeli vjerovati u natprirodna bića kao što su duhovi²⁶, vile²⁷, vilenjaci²⁸ i patuljci.

²⁵ **Viktorijansko doba** (engleski Victorian era). Ujedinjeno Kraljevstvo je bilo razdoblje vladavine kraljice Viktorije (lipanj 1837. - 22. siječnja 1901). U ovome razdoblju pojavio se feministički pokret sufražetkinje, radnički pokret čartizam, povelja o ukidanju ropstva i promjene glasačkog prava.

²⁶ *Duh*, kao ljudska ličnost, duh je sveukupnost psihičkih procesa ili ljudski karakter i mentalitet. Izraz duh katkada se zbog sličnoga značenja poistovjećuje s dušom, ili se koristi kao istoznačnica za um.

²⁷ **Vile** su mitološke djevojke neobične ljepote, obdarene čarobnim moćima. Mitovi o vilama dio su narodnog folklora mnogih europskih naroda, a osobito su zastupljene u keltskoj i slavenskoj mitologiji.

²⁸ **Vilenjak** je stvorenje koje se pojavljuje u raznim mitologijama npr. germanskoj i slavenskoj. U početku su bili zamišljeni kao mala bića i bogovi plodnosti, a izgledali su kao prelijepi mladi ljudi i žene, te su živjeli u šumama, pod zemljom, u spiljama ili u izvorima i zdencima.

John Everett Millais: *Ferdinand i Ariela*, 1850.

Za umjetnost 19 stoljeća meni je dakako bilo najinspirativnije povezivanje starih ideja i motiva, predstavljajući ih na subjektivan način. Više nego išta u Viktorijanskoj eri, razvijanje spiritualizma postaje prava moda i inspiracija raznim umjetnicima. Naprosto ima jako puno ideja i inspiracija koje crpim iz tog vremenskog razdoblja.

Glavni nositelj teme na mojem diplomskom radu bio je osvrt na temu iz mitologija o odnosu čovjeka i prirode, te način izvedbe teme temeljen na fantastičnoj i izobličenoj predodžbi stvarnosti. To uključuje i ideju o percepciji starih mitova ali prikazanu iz drugačije perspektive. Nastojala sam kroz groteskni, krajnje maniristički²⁹ pristup slikanju, prikazati i demonstrirati stare mitove, teme, priče i ideje koje me se dotiču i provociraju na nekom osobnom nivou. To putovanje kroz vrijeme u mojim radovima ipak završava negdje danas.

Smatram da se iz prošlosti može više naučiti o sadašnjosti, što o čovječanstvu, a što o samome sebi. Ne postoji niti jedan umjetnik koji

²⁹ Manirističko. Obilježja manirizma su odstupanje od harmonične uravnoteženosti i renesansne kompozicije, a u koloritu su jaki kontrasti tame i svjetla. Proporcije likova su izdužene, izrazi lica ekstatični, a okruženje u kojemu su smještene figure i grupe ostaje neodređen ili samo nagovješten.

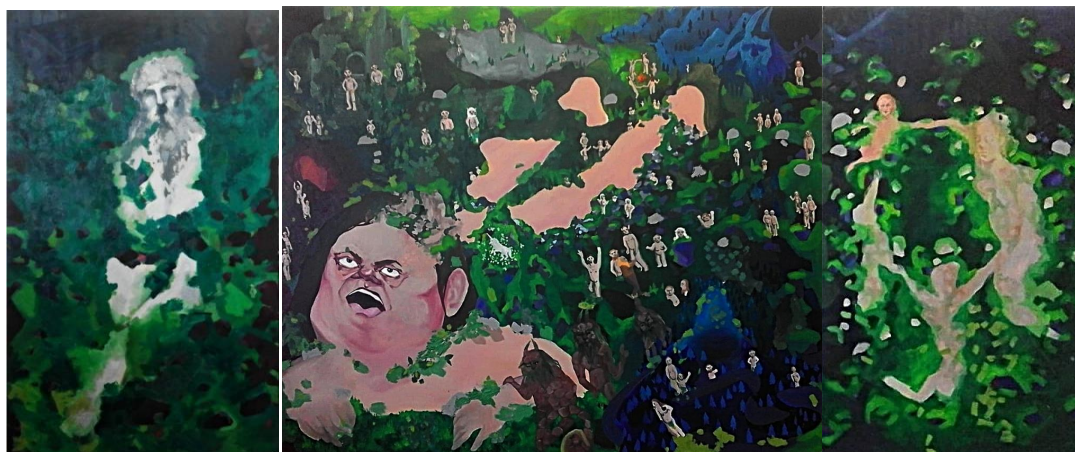
nema svoj uzor, inspiraciju ili neku drugu vrstu izvora za nastanak svojega rada. Cjelokupno slikarsko znanje koje sam skupila za vrijeme studija na Akademiji likovnih umjetnosti sjajna ja odskočna daska za sve što me čeka u “srazu kista i platna”. Znanje i iskustvo fantastičan su zalog za nove ideje i drugačije pristupe temama i slikarskim tehnikama.

Slikarstvo je za mene vrsta osobnog istraživanja, skupljanja znanja i informacija o svijetu u kojem živim i društvu koje me okružuje. Znatiželja i otvorenost prema svemu što nisam, a želim istraživati, kao i iznimna motiviranost bez obzira na bremenitost vremena u kojemu živimo, biti će mi vodilja na svakom koraku.

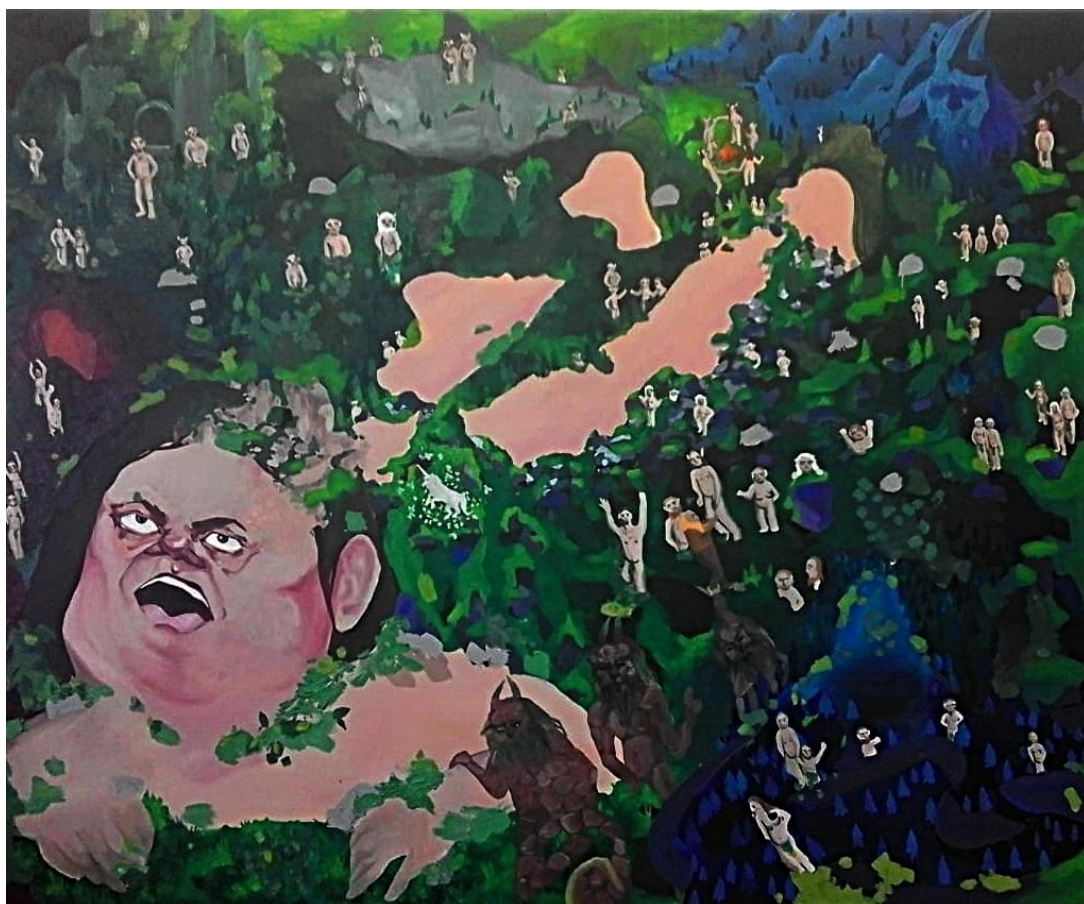
Naravno da će moji budući interesi, vizije, koncepti i autentičan rukopis svakako nadići sve što sam do sada radila. Vrijeme i iskustvo, sasvim sam sigurna, nadograđivat će, popunjavati i mijenjati moj slikarski rukopis i afinitete. Svoje buduće interese svakako mislim širiti kroz razne umjetničke grane, a ne samo kroz primijenjeno slikarstvo. Svakako mi je najteže analizirati i definirati svoj vlastiti autentični rukopis. Naprosto zato što iza svake slike ne stoji samo određena ideja, tema, motiv ili koncept već u prvom redu moja osobna emotivna stanja i raspoloženja koja kao slikarica lakše pokazujem svojim radom nego analizom. Pa ipak svoj rukopis mogu definirati kao eklektičan, zbog kombinacije ekspresivnoga poteza u prepoznatljivim klasičnim temama. Kombinacije eklektičnog, groteske, vlastite ekspresije pa čak i realizma mislim da tvore moj rukopis, te smatram da su poveznica za moj prepoznatljivi umjetnički rad u budućnosti.

LITERATURA:

1. Arthur Cotterell, "Enciklopedija Mitologije", izdavač: Hermes House, Blackfriars Road, London, 2010.
2. Gustav Rene Hocke, "Svijet kao labirint; manija i manira u europskoj umjetnosti 1520. – 1650., "August Cesarec", Zagreb, 1991.
3. Miško Šuvaković, "Pojmovnik suvremene umjetnosti", izdavači: Horetzky, Zagreb i **Vlees & Beton, Ghent, 2005.**
4. Robert Cumming, "Art", izdavač: DK Company, London, Penguin group, 2005.
5. www.britannica.com /Enciklopedija Britannica- Kees W. Bolle, Richard G.A. Buxton, Jonathan Z. Smith; "Myth".
6. Www.preraphaelitesisterhood.com/ Pre-Raphaelite Sisterhood-
Persistence of Myth
7. www.khanacademy.org/Myth

Triptih, *Odnos čovjeka i prirode*, 2017/2018., ulje na platnu, 400×180 cm.

Središnja slika trptiha, *Krik*, 2017/2018., ulje na platnu, 200×180 cm.

Lijeva slika triptiha, *Osamina*, 2017/2018.,

Desna slika triptiha, *Stvaranje*, 2017/2018.,

ulje na platnu, 180×100 cm.

ulje na platnu, 180×100 cm.